

II

(Návrhy právnych aktov)

EURÓPSKY HOSPODÁRSKY A SOCIÁLNY VÝBOR

430. PLENÁRNE ZASADNUTIE 26. OKTÓBRA 2006

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Zelená kniha – Žaloby o náhradu škody pre porušenie antitrustových pravidiel ES“

KOM(2005) 672, konečné znenie

(2006/C 324/01)

Európska komisia sa 19. decembra 2005 rozhodla podľa článku 262 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom: „Zelenú knihu – Žaloby o náhradu škody pre porušenie antitrustových pravidiel ES“

Odborná sekcia pre jednotný trh, výrobu a spotrebu, ktorá bola poverená prípravou návrhu stanoviska výboru v danej veci, prijala svoje stanovisko 20. septembra 2006. Spravodajkyňou bola pani Sánchez Miguel.

Vzhľadom na nové funkčné obdobie výboru sa plenárne zhromaždenie rozhodlo hlasovať o tomto stanovisku na októbrovom plenárnom zasadnutí a vymenovalo **pani SÁNCHEZ MIGUEL** za hlavnú spravodajkyňu v súlade s článkom 20 vnútorného poriadku.

Európsky hospodársky a sociálny výbor prijal na svojom 430. plenárnom zasadnutí 26. októbra 2006 99 hlasmi za, 28 proti, pričom 22 členov sa zdržalo hlasovania, nasledujúce stanovisko:

1. Zhrnutie

1.1 Zelená kniha o náhrade škody pre porušenie pravidiel hospodárskej súťaže ES, ktorú predstavila Komisia, otvára široký priestor pre diskusiu o potrebe vypracovania pravidiel Spoločenstva, ktoré by umožnili podnikom, spotrebiteľom a zamestnancom podanie žaloby vo veci zodpovednosti na tie subjekty, ktoré porušujú články 81 a 82 Zmluvy o ES pri výkone ich podnikateľskej činnosti.

1.2 EHSV chce v prvom rade preukázať, že ide o snahu poskytnúť efektívnu ochranu všetkým tým, ktorý tvoria súčasť európskeho vnútorného trhu. Berúc do úvahy slobodný pohyb tovaru, je potrebné, aby sa práva a povinnosti odvodené zo zmlúv a služieb do určitej miery obsahovo zhodovali vo všetkých krajinách. V prípade, že ide o cezhraničnú činnosť, mala by sa podporiť určitá úroveň harmonizácie medzi jednotlivými vnútroštátnymi legislatívami.

1.3 V druhom rade je potrebné vziať do úvahy skutočnosť, že existujú verejné orgány zodpovedné za hospodársku súťaž, európske ako aj vnútroštátne. Týmto orgánom prislúcha úloha stanoviť zakázané postupy a ekonomické sankcie, ktoré by bolo možné uložiť podnikom porušujúcim pravidlá hospodárskej súťaže. Zelená kniha sa snaží zabezpečiť náhradu škody vzniknutej v súkromnom sektore, čiže prostredníctvom súdov, čo znamená, že takéto konanie musí spadať do rámca prípadov, ktoré už orgány hospodárskej súťaže riešili.

1.4 Vzhľadom na najdôležitejšie otázky, ktoré zelená kniha predkladá by bolo potrebné zdôrazniť, že EHSV nezastáva jednoznačný postoj. Avšak, pri každej z otázok uvádza argumenty, ktoré Komisii umožnia prijať rozhodnutia zamerané na vytvorenie usmernení pre budúce legislatívne kroky. K všetkým otázkam sa výbor vyjadruje a diskutuje v časti 5 predkladaného stanoviska.

2. Úvod

2.1 Európsky vnútorný trh prešiel v súvislosti s pravidlami hospodárskej súťaže podstatnou zmenou, ktorá v prvom rade pomohla dať tomuto trhu presné pravidlá, aby mohli podniky pôsobiť v rámci slobodnej hospodárskej súťaže. Táto zmena prispela tiež k zosúladeniu vnútroštátnych pravidiel hospodárskej súťaže členských štátov s cieľom zjednodušiť za rovnakých podmienok uplatňovanie práva na slobodné zakladanie podnikov.

2.2 Jednou z otázok, ktoré sa týkajú vnútorného trhu, je spôsob poskytnutia účinnej ochrany druhej strane trhu, čiže spotrebiteľom v najširšom zmysle slova, ktorých práva sú nepriaznivo ovplyvnené v prípadoch, keď zmluvy a služby nadobudnú cezhraničný charakter. Inými slovami, keď majú príslušné podniky sídlo v inom členskom štáte, spotrebiteľia môžu

využiť len svoje vnútroštátne práva na ochranu spotrebiteľa, ktoré im prináležia v ich vlastných krajinách, pričom pravidlá hospodárskej súťaže sa vzťahujú na celý vnútorný trh.

2.3 V právnych predpisoch Spoločenstva týkajúcich sa hospodárskej súťaže chýba účinný systém vymáhania náhrady škody, ktorá vznikla porušením pravidiel hospodárskej súťaže stanovených v článkoch 81 a 82 Zmluvy o ES na vnútornom trhu. Nový prístup Komisie k politike hospodárskej súťaže a ochrane spotrebiteľa pomohol urýchliť predloženie zelenej knihy, v ktorej sú uvedené kľúčové problémy, s cieľom následne prijať legislatívne opatrenia na ochranu práv osôb, ktoré utrpeli škodu v dôsledku chýbajúcej slobodnej hospodárskej súťaže na vnútornom trhu.

2.4 Je potrebné mať na zreteli význam článku 153 ods. 3 Zmluvy o ES (⁽¹⁾), ktorý umožňuje realizovať horizontálnu politiku ochrany spotrebiteľa vzťahujúcu sa na všetky politiky.

2.5 Zelená kniha sa v tejto súvislosti zaoberá najdôležitejšími otázkami pre zavedenie ochranných opatrení a vytvorenie inštitútu žalôb o náhradu škody za porušenie antitrustových pravidiel Spoločenstva, najmä vo vzťahu k článkom 81 a 82 Zmluvy a ich vykonávacím predpisom. Napriek tomu je potrebné si uvedomiť, že zelená kniha sa vzťahuje na komplexný legislatívny rámec, ktorý môže viesť k reforme vnútroštátnych procesných pravidiel. Ide o otázku, ktorá prináša určité pochybnosti týkajúce sa najmä subsidiarity ako aj ďalších oblastí občianskeho práva.

2.6 Zelená kniha za svoj východiskový bod považuje dvojité uplatňovanie pravidiel hospodárskej súťaže. Na jednej strane sa nachádzajú verejné orgány, t.j. nielen Komisia, ale aj vnútroštátne orgány zaoberajúce sa hospodárskou súťažou, ktoré majú vlastné právomoci uplatňovať pravidlá jednotlivo. Po prvé, orgány hospodárskej súťaže majú právomoc vyhlásiť, že došlo k porušeniu pravidiel, ako aj vyhlásiť za neplatné dohody, ktoré obmedzujú hospodársku súťaž. Po druhé, majú právo uložiť ekonomické sankcie založené na implementačných predpisoch pre pravidlá hospodárskej súťaže.

2.7 Na druhej strane sa uznáva súkromnoprávne uplatňovanie pravidiel hospodárskej súťaže na všeobecných súdoch, pretože súdy majú právo presadzovať tieto pravidlá priamo. V súkromnoprávnej sfére sa osobitný význam pripisuje požiadavkám na predbežné opatrenia, ktoré nútia podniky prerušiť všetky zakázané postupy, aby sa obmedzil nepriaznivý dosah na konkurentov a spotrebiteľov.

2.8 Účelom plnej ochrany práv zaručených v Zmluve je zabezpečiť náhradu škody a ujmy, čo je základným cieľom žalôb o náhradu škody spôsobenej porušením pravidiel hospodárskej súťaže. Obmedzenie slobodnej hospodárskej súťaže má vplyv na podnikateľov aj na spotrebiteľov, ktorí sa nachádzajú na konci reťazca trhovej činnosti.

2.9 Európsky súdny dvor vyniesol dôležitý rozsudok, ktorý súkromným osobám, ktoré utrpeli škodu v dôsledku porušenia článkov 81 a 82 Zmluvy, dáva právo žiadať odškodnenie. V prípadoch, keď sú vnútroštátne právne predpisy v rozpore s týmto právom (⁽²⁾), majú články Zmluvy prednosť pred vnútroštátnymi právnymi predpismi.

2.10 Zelená kniha ponúka na diskusiu rôzne možnosti, ktoré pomáhajú určiť rôzne formy možných žalôb o náhradu škody, odvodených od verejnoprávnych žalôb podaných orgánmi hospodárskej súťaže alebo súkromnoprávnymi žalobami podanými poškodenými osobami. Zelená kniha v tejto súvislosti uvádza niekoľko otázok, ktoré považuje za základné a ktoré ponúkajú rôzne možnosti pre usmernenie diskusie na dosiahnutie najlepších možných výsledkov tak, aby tieto možnosti potom mohli byť realizované a tiež začlenené do vnútroštátnych právnych systémov, ktoré nie sú vždy navzájom v súlade.

3. Zhrnutie zelenej knihy

3.1 Zelená kniha je postavená na okruhu otázok so zámerom podnietiť diskusiu o právnej povahe žalôb o náhradu škody a poskytuje niekoľko možností na vymedzenie a formovanie budúceho legislatívneho opatrenia Komisie. Snaží sa vyjasniť, za akých okolností je možné podať žalobu o náhradu škody a aké faktory, so zreteľom na súčasné právne predpisy v niektorých členských štátoch, by mohli tento proces uľahčiť.

3.2 Komisia kladie tri otázky a dáva viacero odpovedí s možnosťou výberu:

Otázka A: Mali by pri občianskoprávných súdnych konaniach o náhradu škody podľa článku 81 a 82 Zmluvy o ES jestvovať osobitné pravidlá o poskytnutí dôkazných dokumentov? Ak áno, akú podobu by takéto zverejnenie dokumentov malo mať?

Otázka B: Sú osobitné pravidlá týkajúce sa prístupu k dokumentom, ktorými disponuje orgán hospodárskej súťaže, užitočné pri žalobách o náhradu škody pre porušenie antitrustových pravidiel? Ako by mohol vyzerať takýto prístup?

Otázka C: Malo by byť zmiernené dôkazné bremeno, ktoré pri žalobách o náhradu škody od žalujúceho požaduje preukázanie porušenia? Ak áno, ako?

Druhou diskutovanou otázkou je predpoklad zavinenia, keďže v mnohých členských štátoch sa v občianskoprávných konaniach vyžaduje preukázanie zavinenia. Položená otázka znie:

Otázka D: Malo by sa pri žalobách o náhradu škody v prípadoch porušenia antitrustových pravidiel vyžadovať preukázanie zavinenia?

V súvislosti s tretím problémom, koncepciou náhrady škody, sú navrhnuté tieto dve otázky:

(⁽²⁾) Pozri rozsudok *Courage Ltd v. Bernard Crehan*; C-453/99 z 20. septembra 2001. Návrh Odvolacieho súdu Anglicka a Walesu (občianskoprávne kolégium) na začatie prejudiciálneho konania.

(⁽¹⁾) Pozri Ú. v. EÚ C 185, 8.8.2006.

Otázka E: Ako by mala byť definovaná náhrada škody?

Otázka F: Ktorá metóda by mala byť použitá pri vyčísl'ovaní výšky náhrady škody?

Zelená kniha sa zaoberá aj obhajobou založenou na „prenesení“ a právom nepriameho odberateľa podať žalobu:

Otázka G: Mali by jestvovať pravidlá pre prípustnosť a spôsob realizácie obhajoby založenej „na prenosení“? Ak áno, ako by takéto pravidlá mali vyzerat' Mal by mať nepriamy odberateľ právo podať žalobu?

Jednou z dôležitých otázok je, či by sa tento typ žaloby mohol použiť na ochranu záujmov spotrebiteľov vzhľadom nato, že jeho uplatnenie pri samostatných žalobách sa považuje za zložité. V tomto prípade by malo zmysel podávať kolektívne žaloby, ktoré už v niektorých krajinách EÚ existujú.

Otázka H: Malo by jestvovať osobitné konanie pre podanie kolektívnej žaloby a ochranu záujmov spotrebiteľov? Ak áno, ako by takéto konanie malo vyzerat'?

Náklady majú významný podiel na úspechu predložených žalôb, pretože vysoké náklady niekedy žalujúcich odrádzajú od podania žaloby, čo vedie k nasledujúcej otázke:

Otázka I: Mali by byť zavedené osobitné pravidlá na zníženie rizika vzniku nákladov na strane žalobcu? Ak áno, ako by tieto pravidlá mali vyzerat'?

Úspech predložených žalôb môže závisieť od koordinácie verejnoprávneho a súkromnoprávneho uplatňovania práva, vzniká preto nasledujúca otázka:

Otázka J: Ako je možné dosiahnuť optimálnu koordináciu uplatňovania práva v súkromnoprávnej a verejnoprávnej oblasti?

Ďalším diskutovaným problémom je súdna príslušnosť a rozhodné právo. Vzhľadom na cezhraničnú povahu mnohých postupov zakázaných podľa pravidiel verejnej súťaže otázka znie:

Otázka K: Ktoré hmotné právo by malo byť uplatniteľné pri antitrustových nárokoch na náhradu škody?

Ďalšími otázkami zaradenými do návrhu sú:

Otázka L: Mal by byť znalec, ak je nevyhnutný, určený súdom?

Otázka M: Malo by dochádzať k zastaveniu plynutia premlčacej lehoty? Ak áno, kedy by k tomu malo dochádzať?

Otázka N: Je objasnenie právnej požiadavky existencie príčinnej súvislosti nevyhnutné k tomu, aby sa zjednodušili konania vo veci žalôb o náhradu škody?

4. Všeobecné pripomienky

4.1 Nariadenie č. 1/2003⁽³⁾ uznáva, že za sledovanie správnej implementácie právnych predpisov Spoločenstva týkajúcich sa hospodárskej súťaže orgánmi Spoločenstva a členskými štátmi je zodpovedná Komisia aj vnútroštátne orgány, a že tieto môžu v rozsahu svojich právomocí prehlásiť obchodný postup za zakázaný alebo za zneužitie dominantného postavenia na trhu, s následnými sankciami vo forme a výške primeranej spôsobenej škode.

4.2 Problém vzniká v súvislosti so súkromnoprávnym presadzovaním práva na občianskoprávných súdoch, kde jednotlivci, vrátane spotrebiteľov, ktorí utrpeli škodu v dôsledku zakázaných postupov hospodárskej súťaže, chcú začať súdne konanie s cieľom získať odškodnenie za škody spôsobené narušením hospodárskej súťaže. Túto diskusiu treba rozhodnúť na úrovni EÚ, pretože voľný pohyb tovaru a služieb na európskom vnútornom trhu si vyžaduje opatrenia Spoločenstva, najmä so zreteľom na to, že situácia v jednotlivých členských štátoch sa výrazne líši, a keďže v tejto veci neexistujú žiadne európske právne predpisy, záležitosť spadá do právomoci vnútroštátnych súdov.

4.2.1 Riešenie v snahe zjednodušiť náhradu škody spotrebiteľa nemusí byť nevyhnutne vhodné na riešenie sporov medzi podnikmi, ktoré sú najviac zapojené do sporov pre obmedzenie hospodárskej súťaže. Komisia by mala vo svojom návrhu stanoviť určitý postup pri týchto sporoch. Zároveň by sa mala zabezpečiť ochrana pracujúcich v podnikoch zapojených do porušovania pravidiel hospodárskej súťaže.

4.3 Vzhľadom nato, že neexistujú právne predpisy Spoločenstva týkajúce sa náhrady škody, ktorá vznikla v dôsledku porušenia článkov 81 a 82 Zmluvy o ES, Európsky súdny dvor⁽⁴⁾, ktorému bola vnútroštátnym súdom doručená žiadosť o začatie prejudiciálneho konania vo veci uplatňovania týchto pravidiel rozhodol, že články Zmluvy o ES sa uplatňujú priamo. Žaloby o náhradu škody spôsobenej obmedzením hospodárskej súťaže spadajú do právomoci vnútroštátnych súdov. Európsky súdny dvor okrem toho pripomenul zásadu, vyjadrenú už v mnohých rozhodnutiach⁽⁵⁾, podľa ktorej Zmluva vytvorila vlastný právny systém, ktorý je začlenený do právnych systémov členských štátov a je rovnako záväzný pre štáty a súkromné osoby.

4.4 Európsky súdny dvor tiež potvrdil⁽⁶⁾, že články 81 ods. 1 a 82 vytvárajú priame účinky vo vzťahoch medzi jednotlivými osobami a vytvárajú pre príslušné osoby práva, ktoré musia vnútroštátne súdy chrániť [neoficiálny preklad] a dokonca dodáva⁽⁷⁾, že v prípade, ak v danej oblasti neexistujú predpisy Spoločenstva, vnútorný právny systém každého členského štátu má určiť príslušné súdy a tribunály a ustanoviť podrobné procesné pravidlá upravujúce konania na ochranu práv, ktoré jednotlivcom vyplývajú priamo z právnych predpisov Spoločenstva [neoficiálny preklad].

⁽³⁾ Nariadenie Rady (ES) č. 1/2003 zo 16. decembra 2002 o vykonávaní pravidiel hospodárskej súťaže stanovených v článkoch 81 a 82 Zmluvy, Ú. v. ES L 1, 4.1.2003, s. 1. Stanovisko EHSV v Ú. v. ES C 155, 29.5.2001, s. 73.

⁽⁴⁾ Pozri rozsudok uvedený v poznámke 3, odseky 17 až 19.

⁽⁵⁾ Pozri odsek 19 rozsudku citovaného vyššie, v ktorom sa uvádza množstvo rozsudkov potvrdzujúcich rovnakú zásadu priameho uplatňovania pravidiel stanovených v Zmluve o ES.

⁽⁶⁾ Pozri odsek 23 rozsudku citovaného vyššie, a tiež rozsiahlu judikatúru.

⁽⁷⁾ Pozri odsek 29 rozsudku citovaného vyššie.

4.5 EHSV sa domnieva, že by sa mohlo pristúpiť k vypracovaniu usmernení Spoločenstva, ktorými by sa stanovili podmienky pre podanie žaloby o náhradu škody vyplývajúcej z porušenia Zmluvy. Toto opatrenie musí v primeraných medziach zabezpečiť odškodnenie pre tých, ktorí utrpeli finančnú škodu alebo stratu zisku vyplývajúcu zo zakázaných postupov hospodárskej súťaže. Predovšetkým však musí umožniť spotrebiteľom v najširšom zmysle slova využiť ich hospodárske práva, uznané v právnych predpisoch vytvorených na ich ochranu. Víťame preto zelenú knihu na túto tému, chceme však zdôrazniť potrebu skrátenia konania s cieľom zabezpečiť najlepší výsledok čo najrychlejšie.

5. Konkrétne pripomienky

5.1 EHSV považuje za prioritu určenie budúcich žalôb o náhradu škody spôsobenej zakázanými postupmi hospodárskej súťaže, a to od začiatku súkromného prípadu v občianskoprávnom konaní.

5.2 Verejné orgány Spoločenstva a jednotlivých štátov zodpovedné za hospodársku súťaž majú k dispozícii nástroj na implementáciu právnych predpisov Spoločenstva, nariadenie (ES) č. 1/2003⁽⁸⁾, ktoré im dáva široké právomoci konať vo veci nároku voči podnikom podozrivým z porušenia práva hospodárskej súťaže. Napriek tejto významnej právomoci však verejné orgány môžu len vyhlásiť, že podnik porušil právne predpisy týkajúce sa hospodárskej súťaže a potom uložiť pokuty.

5.3 Problém sa komplikuje, keď na úrovni Spoločenstva orgány hospodárskej súťaže nemajú právomoc podať žalobu o náhradu škody. Európsky súdny dvor môže navyše konať len v prejudiciálnych otázkach, pretože výlučná rozhodovacia právomoc v tejto oblasti prináleží vnútroštátnym súdom. Európsky súdny dvor preto určil, že je potrebné, aby členské štáty prijali vlastnú úpravu podávania žalôb o náhradu škody⁽⁹⁾.

5.4 Súkromné uplatňovanie článkov 81 a 82 Zmluvy o ES znamená, že vnútroštátne súdy môžu tieto články použiť v občianskoprávnom konaní vo veci žalôb o náhradu škody súkromným osobám. Problém spočíva v určení vhodného typu žaloby a najmä v tom, či by sa mala podávať osobitná žaloba. Existujú tu vážne problémy, ktoré možno vidieť v širokej škále otázok, ktoré Komisia nastolila vo svojej zelenej knihe. EHSV by chcel prispieť k usmerneniu diskusie niekoľkými poznámkami k nastoleným otázkam.

5.4.1 **Prístup k dôkazom.** Z predpisov týkajúcich sa dôkazov v občianskoprávnom konaní vyplývajú dve kľúčové otázky: dôkazné bremeno a posudzovanie týchto dôkazov. Tieto

otázky by sa mali zväziť pri súdnych procesoch, ktoré môžu vzniknúť za rôznych okolností: i) po rozhodnutí orgánu hospodárskej súťaže; ii) pred rozhodnutím orgánu hospodárskej súťaže a dokonca iii) zároveň s analýzou stanoveného postupu zo strany príslušného orgánu.

5.4.1.1 Nariadenie (ES) č. 1/2003 určuje všetky okolnosti, kedy môžu orgány Spoločenstva alebo vnútroštátne orgány zodpovedné za hospodársku súťaž požadovať dôkazy s cieľom rozhodnúť, či sa vykonávajú zakázané postupy⁽¹⁰⁾. Možnosť využitia spisov orgánu hospodárskej súťaže ako dôkazu by teda naozaj bola cestou pre vyriešenie problému súkromných osôb so získaním dôkazov. Vzniká však otázka, či by rozhodnutie o poskytnutí prístupu k spisom bolo v kompetencii súdov, ktoré o to boli požiadané, alebo by právo na získanie spisov mali súkromné osoby – žalobcovia. Európsky súdny dvor⁽¹¹⁾ vytvoril rozsiahlu judikatúru týkajúcu sa povinnosti Komisie neposkytovať dokumenty súvisiace so sporom tretím stranám, kým sa neukončí hlavné konanie.

5.4.1.2 V prípade stanovených postupov dosledovania by sa tak mohol uplatniť nasledovný prístup: potom, ako orgán hospodárskej súťaže oznámi porušenie pravidiel a postihnuté osoby podajú žalobu o náhradu škody, orgán hospodárskej súťaže by súdom poskytol dôkazy, čím by sa ustanovilo spojenie medzi verejným a súkromným uplatňovaním práva⁽¹²⁾.

5.4.1.3 Už v prípadoch, v ktorých náhrada škody vzniknutej pri porušovaní pravidiel hospodárskej súťaže nevyplýva z rozhodnutia príslušných orgánov, považuje EHSV predloženie dôkazov žalobcami, postačujúcich na predbežné posúdenie pravdepodobnosti úspechu žaloby (preukazovanie skutkových okolností), za dostatočné. So zreteľom na základné hľadiská žaloby a najmä vzhľadom na získanie, zhromaždenie a poskytnutie dôkazov, sa odporúča nie len vytvorenie osobitných predpisov týkajúcich sa poskytnutia písomných dôkazov ale aj to, aby boli súdom udelené aktívne a široké právomoci, vrátane práva uložiť sankcie.

5.4.1.4 Keďže vnútroštátne súdy, ktoré pojednávajú o prípadoch náhrady škody pre porušenie antitrustových pravidiel Spoločenstva majú zároveň právomoc týkajúcu sa zneužitia pravidiel hospodárskej súťaže (nariadenie č. 1/2003). Ich prístup k týmto dokumentom, bez toho, aby bola dotknutá povinnosť zabezpečiť vyššie zmienenú dôvernosť, nesmie predstavovať neprekonateľnú prekážku. Pravidlá prístupu musia ako prioritu dodržiavať právny poriadok štátu konajúceho súd, orgány hospodárskej súťaže však tiež musia byť povinné poskytnúť súdom všetky dôkazy, o ktoré súdy požiadajú.

⁽⁸⁾ Je dôležité zdôrazniť úlohu, ktorú prijala sieť orgánov hospodárskej súťaže (ECN) (Ú. v. C 101, 27.4.2004) s cieľom spolupracovať s Komisiou a vnútroštátnymi orgánmi hospodárskej súťaže pri vykonávaní práva hospodárskej súťaže.

⁽⁹⁾ Pozri rozsudok týkajúci sa spoločnosti Courage uvedený vyššie.

⁽¹⁰⁾ Rozsah ich právomocí sa v tejto oblasti zvýšil, hoci v niektorých prípadoch sa vyžaduje schválenie zo strany vnútroštátnych súdnych orgánov (napríklad čo sa týka registrácie podnikov).

⁽¹¹⁾ Rozsudok z 18. mája 1982, prípad 155/79, AM&S Ltd v. Komisia (ECN, 1982, s. 417).

⁽¹²⁾ Oznámenie Komisie o spolupráci medzi Komisiou a súdmi členských štátov EÚ pri uplatňovaní článkov 81 a 82 Zmluvy o ES (Ú. v. EÚ C 101, 27.4.2004).

5.4.1.5 Malo by sa zdôrazniť, že prístup k dokumentom, ktoré už sú k dispozícii pri žalobe o náhradu škody je osobitne dôležitý pri žalobách o náhradu škody pre porušenie antitrustových pravidiel Spoločenstva bez ohľadu na vyšetrovací orgán (správny alebo súdny) a bez ohľadu na výsledok prípadu ⁽¹³⁾.

5.4.1.6 Možnosť, že správne orgány zúčastnené na konaní pre porušenie antitrustových pravidiel by si tiež mohli vybrať dôkazy sprístupnené pri žalobe o náhradu škody, pravdepodobne povedie k vzniku podozrenia a zodpovednosti v súvislosti s kritériami upravujúcimi proces výberu.

5.4.1.7 Za predpokladu, že súdy dostanú osobitné a široké právomoci v tomto type prípadov, mala by sa podporiť myšlienka, že odmietnutie predloženia dôkazov jednou zo strán by mohlo mať negatívny dosah na jej posudzovanie a súdy by mali mať možnosť zohľadniť toto odmietnutie a rozhodnúť, či skutok je alebo nie je dokázaný.

5.4.1.8 Ďalšou možnosťou v prípadoch, ktoré sa týkajú spotrebiteľov by bolo presunutie dôkazného bremena na žalovanú stranu v tom zmysle, že ak orgány hospodárskej súťaže prehlásia, že daný postup je v rozpore s hospodárskou súťažou, táto strana nemusí zaplatiť náhradu škody len ak sa dokáže, že sa to nevzťahuje na žalujúcich. Tejto otázke sa venuje pozornosť ako jednej z hlavných zásad ochrany spotrebiteľa. A hoci vo väčšine členských štátov platí, že dôkazné bremeno je na žalujúcej strane, uznávajú sa aj výnimky vedúce k presunu tohto dôkazného bremena ⁽¹⁴⁾, ako to vyplýva z niektorých súdnych rozhodnutí ⁽¹⁵⁾ ⁽¹⁶⁾. Ak existuje predchádzajúce rozhodnutie, v ktorom sa uvádza, že prišlo k porušeniu práva, predstavovalo by nepresunutie dôkazného bremena v žalobách o náhradu škody založených na porušení pravidiel neprijateľné dvojité dokazovanie, ktoré by v tomto prípade nevykonával orgán, ktorý má osobitné vyšetrovacie právomoci, ale postihnuté strany, čo by zvýšilo nesúmernosť medzi stranami v tomto type konania.

5.4.1.9 S predkladaním dôkazov súvisí tiež otázka svedectiev znalcov, ktorých služby sa často vyžadujú z dôvodu zložitosti žalôb o náhradu škody. Malo by sa však vylúčiť viacnásobné prizývanie znalcov, ktorí si môžu protirečiť, pretože by to sotva prispelo k želanej účinnosti konania. V súlade so širokými právomocami súdu, o ktorých sa už v tejto súvislosti hovorilo, by v prípade, že strany nedosiahnu dohodu, mal všetkých

potrebných znalcov menovať súd, možno v spolupráci so správnymi orgánmi hospodárskej súťaže.

5.4.2 **Náhrada škody.** Kľúčovou otázkou je zohľadnenie škody, ktorú jednotlivci utrpeli a vyčíslenie tejto škody. GR pre zdravie a ochranu spotrebiteľa uskutočnilo prieskum ⁽¹⁷⁾ s cieľom určiť koncepciu náhrady škody spotrebiteľom a navrhnúť definíciu, ktorá by sa mohla uplatniť v rôznych oblastiach vrátane hospodárskej súťaže. Táto otázka má rozsiahly vplyv, pretože posudzovanie škody bude závisieť na podiele trhu postihnutom zakázanými postupmi. Odstránenie škôd, ktoré vznikli súkromným osobám v každom prípade obsahuje výnimočne zložité problémy pri posudzovaní, pretože sa uznáva, že je veľmi často jednoduchšie posúdiť výhody, ktoré spoločnosti získali na základe antitrustovej dohody, ako škody, ktoré táto dohoda spôsobila.

5.4.2.1 Súdom musia byť pri pojednávaní o tomto type žalôb udelené široké právomoci, odôvodnené by však bol aj prístup spravodlivého nároku, hoci z dôvodov súdržnosti systému a vzhľadom na prípadnú tvorbu judikatúry by bolo vhodné poskytnúť usmernenia pre kritériá (dôkaz spravodlivého nároku), ktoré sa majú použiť pri určovaní výšky náhrady škody.

5.4.2.2 Ďalší bod sa týka obmedzenia ⁽¹⁸⁾ práva na žalobu o náhradu škody pre postupy porušujúce hospodársku súťaž, ktorej začiatok nie je možné vyčíslieť, najmä pri žalobách podaných po rozhodnutí orgánu hospodárskej súťaže, skôr ako bol vnesený konečný rozsudok o porušení, pretože to môže spôsobiť ďalšie ťažkosti súvisiace s prístupom k dôkazom.

5.4.2.3 V konečnom dôsledku je potrebné riešiť problematiku právnej povahy žaloby o náhradu škody, pretože vo väčšine prípadov kedy zmluvný vzťah medzi podnikateľom porušujúcim pravidlá a spotrebiteľom, sa ťažšie hľadá právny základ pre žalobu. Uplatnenie pravidiel o mimozmluvných záväzkoch ⁽¹⁹⁾ by v tejto súvislosti umožnilo využiť štruktúru žalôb o náhradu škody, ktoré majú vo vnútroštátnych právnych predpisoch členských štátov dlhú tradíciu.

5.4.3 **Kolektívne žaloby v porovnaní s jednotlivými žalobami o náhradu škody** ⁽²⁰⁾. V súvislosti s náhradou škody pre porušenie pravidiel hospodárskej súťaže Spoločenstva plnia skupinové žaloby kľúčové úlohy: i) účinná náhrada škôd,

⁽¹³⁾ Napríklad právomoc orgánov hospodárskej súťaže prijať záväzky, stanovená v článku 5 nariadenia č. 1/2003.

⁽¹⁴⁾ Pozri príklady: *Štúdia o podmienkach pri žalobách o náhradu škody v prípadoch porušenia pravidiel hospodárskej súťaže ES – porovnávací správny, ktorú zostavili Denis Waelbroeck, Donald Slater a Gil Even-Shoshan*, 31. august 2004 (s. 50 a ďalšie).

⁽¹⁵⁾ V súlade s nariadením Rady (ES) č. 44/2001 z 22. decembra 2000 o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach (Ú. v. ES L 12, 16.1.2000, s. 1). Stanovisko EHSV Ú. v. EÚ C 117, 26.4.2000, s. 6.

⁽¹⁶⁾ Pravidlá o dôkaznom bremene a jeho presunutí už v skutočnosti existujú, v článku 2 nariadenia č. 1/2003: Vo všetkých vnútroštátnych konaniach alebo konaniach Spoločenstva, ktoré sa týkajú uplatňovania článkov 81 a 82 Zmluvy, bremeno dokazovania porušenia článku 81 ods. 1 alebo článku 82 Zmluvy znáša strana alebo orgán, ktorý túto námietku vzniesol. Podnik alebo združenie podnikov nárokujúce s výhody článku 81 ods. 3 Zmluvy znáša dôkazné bremeno splnenia podmienok uvedeného odseku.

⁽¹⁷⁾ Analýza škody spôsobenej spotrebiteľovi a a najvhodnejších metód ich vyčíslenia (2005/S 60-057291).

⁽¹⁸⁾ Bod 4 záverov rozsudku, ESD z 13. júla 2006 vo veciach C-295/04 až 298/04 o prerušení obmedzenia (žiadost' o prejudiciálne rozhodnutie od Giudice di pace di Bitonto – Taliansko) – Vincenzo Manfredi / Lloyd Adriatico Assicurazioni SpA (C-295/04), Antonio Cannito / Fondiaria Sai SpA (C-296/04) a Nicolò Tricarico (C-297/04), Pasqualina Murgolo (C-298/04) / Assitalia SpA. Pozornosť treba venovať významu tejto neďávnej dohody ESD týkajúcej sa posilnenia spomínanej jurisprudencie.

⁽¹⁹⁾ Návrh nariadenia o rozhodnom práve pre mimozmluvné záväzky („Rím II“) – KOM(2003) 427, konečné znenie.

⁽²⁰⁾ Postup, ktorý sa v právnom systéme USA nazýva „skupinová žaloba“, sa nepovažuje za vhodný ani v právnych systémoch, ani ako európsky súdny model, prinajmenšom vo väčšine krajín, ktoré majú svoje vlastné tradičné systémy podávania žalôb o odškodnenie.

možnosť podávať žaloby o náhradu škody organizáciami v mene postihnutých spotrebiteľov, pomoc pri zabezpečení skutočného prístupu k spravodlivosti; ii) prevencia a odstraňovanie správania porušujúceho pravidlá hospodárskej súťaže, vzhľadom na väčší spoločenský dosah tohto typu žalôb. Z hľadiska porušovateľov pravidiel by možnosť sústredenia obhajoby tiež znamenala úsporu nákladov a účinnosť.

5.4.3.1 Kľúčovým bodom v súvislosti s kolektívnou žalobou je, že uznáva legitimitu konania organizácií, podobne ako pri smernici č. 98/27/ES ⁽²¹⁾ v oblasti súdnych príkazov na ochranu spotrebiteľských záujmov. Hoci táto smernica v oblasti ochrany spotrebiteľa, založená na zásade vzájomného uznávania legitimity organizácií a ich oznamovania Komisii ⁽²²⁾, neumožňuje náhradu škody či odškodnenie, otvorila na európskej úrovni cestu pre aktívnu legitimitu rôznych orgánov a organizácií a pre podávanie žalôb v mene kolektívnych záujmov ⁽²³⁾.

5.4.4 **Financovanie žalôb o náhradu škody.** Bežná prax podávania žalôb týkajúcich sa zodpovednosti za škodu ukazuje, že procesné náklady pôsobia ako odrádzajúci faktor. Podaniu žaloby môžu zabrániť predovšetkým vysoké náklady potrebné na začatie konania a náklady občianskoprávneho konania zvyšuje tiež jeho zdĺhavosť. Mohlo by sa zväziť, že by verejné orgány na ochranu spotrebiteľa vytvorili fond na podporu kolektívnych žalôb.

5.4.4.1 Ak sa tak nestane, existuje riziko, že dotknuté strany sa rozdrobia a jednotlivci získajú často len veľmi nízke platby, ktoré veľmi ťažko zabezpečia finančné prostriedky na žaloby tohto charakteru, na rozdiel od žalovanej strany, ktorá môže pohotovo použiť na svoju obhajobu ďalšie finančné zdroje.

5.4.4.2 Prax ukázala, že rozdiel v nákladoch, ktoré znášajú dotknuté strany a ktoré znášajú podniky či združenia podnikov, ktoré porušili pravidlá, vyvoláva tlak na podniky. Poskytnutie výnimiek alebo nižších právnych nákladov pre žalujúcich v prípadoch žalôb o náhradu škody pre porušenie antitrusto-

vých pravidiel, bez toho aby bolo dotknuté právo trestať strany konajúce so zlým úmyslom alebo uhradenie nákladov pri nepriaznivom rozsudku, je prostriedkom na vyrovnanie nesúmernosti medzi stranami pri žalobách tohto charakteru.

5.4.5 **Obhajoba založená na „prenesení“ a právo nepriameho odberateľa podať žalobu** si vyžadujú zložitý postup, pretože škody spôsobené zakázaným postupom podniku mohli mať dosah na ďalšie stupne dodávateľského reťazca, či dokonca postihnúť konečného spotrebiteľa. V takomto prípade je podanie žaloby o náhradu škody ešte ťažšie, najmä vzhľadom na ťažkosti pri dokazovaní spojenia medzi škodou a zakázaným postupom. Ťažkosti pri poskytovaní dôkazov majú za následok vylúčenie „prenesenia“ zo žalôb o náhradu škody.

5.4.6 **Súdna príslušnosť a rozhodné právo.** Otázkou súdnej príslušnosti pre pojednávanie o prípadoch a presadzovania rozsudkov v občianskych a obchodných veciach sa zaoberá Bruselský dohovor. Implementačné pravidlá pre cezhraničné spory v rámci EÚ ďalej stanovuje nariadenie č.44/2001. Tým sa môže vyriešiť väčšina potenciálnych ťažkostí s vykonávaním pri žalobách o náhradu škody spôsobenej zakázanými postupmi hospodárskej súťaže. Kolektívne žaloby v oblasti žalôb o náhradu škody vzniknutej porušením pravidiel hospodárskej súťaže sú zaužívané len v niektorých členských štátoch. Pri rozhodovaní o výhodách tejto možnosti je potrebné vziať do úvahy ich špecifické vlastnosti, najmä čo sa týka súdnej príslušnosti a rozhodného práva. Zisk a náklady pre obe strany, žalovanú aj žalujúcu, ktoré vzniknú pri tomto type žaloby budú účinné len, ak bude pravidlá možné uplatniť konzistentne. Je to podmienené, tým, že prvoradá úlohu budú mať predpisy rozhodujúceho súdu. Sprístupnenie informácií o orgánoch, ktoré majú právomoc iniciovať takéto žaloby, ale aj o prebiehajúcich konaniach a jednotlivých rozsudkoch sa zdá byť dôležitým krokom pri vytváraní skutočného súkromného uplatnenia politiky hospodárskej súťaže.

V Bruseli 26. októbra 2006

Predseda

Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Dimitris DIMITRIADIS

⁽²¹⁾ Smernica 98/27/ES Európskeho parlamentu a Rady z 19. mája 1998 o súdnych príkazoch na ochranu spotrebiteľských záujmov (Ú. v. ES L 166, 11. 6.1998, s. 51). Stanovisko EHSV v Ú. v. ES C 30, 30.1.1997, s. 112.

⁽²²⁾ Pozri oznámenie Komisie o súdnych príkazoch na ochranu spotrebiteľských záujmov, ktoré sa vzťahuje na subjekty oprávnené začať konanie podľa článku 2 smernice 98/27/ES Európskeho parlamentu a Rady, v ktorom sa uvádza celkom 276 subjektov. (Ú. v. EÚ C 39, 16.2.2006, s. 2).

⁽²³⁾ (...) kolektívne záujmy sú záujmy, ktoré nezahŕňajú kumuláciu záujmov jednotlivcov poškodených neoprávnеныm zásahom; Pozri odsek 2 smernice.